

OBFITOWAĆ (116) *vb impf*

obfitować (101), **okwitować** (10), **okfitować** (3), **obłfitować** (1), **opłwitować** (1); okwitować *KwiatKsiąż* (5), *SkarKazSej*; obłfitować *BartBydg*; opplwitować *SienLek*; obfitować : okwitować *ArtKanc* (1:1), *WysKaz* (1:1); okwitować : okfitować *Mącz* (2:3).

Oba o oraz a jasne.

inf obfitować (9). ◇ *praes 1 sg* obfituję (7). ◇ *3 sg* obfituje (17). ◇ *2 pl* obfitujecie (2). ◇ *3 pl* obfitują (9). ◇ *praet 1 sg m -m* obfitowałam (1). ◇ *3 sg m* obfitowałam (3). *f* obfitowała (9). *n* obfitowało (2). ◇ *3 pl m pers* obfitowali (2). *subst* obfitowały (4). ◇ *fut 3 sg m* obfitować będzie (3) *BibRadz*, *WujNT* (2), będzie obfitowałam (3) *Leop* (2), *WujNT*. *f* będzie obfitowała (10). ◇ *1 pl m pers* będziemy obfitować (1). ◇ *3 pl m pers* będą obfitować (2) *WróbŻółt*, *ArtKanc*, obfitować będą (1) *Leop*. ◇ *imp 2 sg* obfituj (1). ◇ *3 sg* niech obfituje (2). ◇ *con 3 sg m* by obfitowałam (1). *f* by obfitowała (5). *n* by obfitowało (3). ◇ *2 pl m pers* byście obfitowali (8), obfitowalibyście (1). ◇ *3 pl subst* by obfitowały (2). ◇ *part praes act* obfitując (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Mieć wiele czego; być pełnym czego, być bogatym w co; superabundare BartBydg, Vulg, Mącz, Modrz, PolAnt, Cn; circumfluere, redundare Mącz, Cn; abundanter habere PolAnt; superfluere Mącz; affluere, undare, esse plenum Cn [przeważnie o abstraktach]* (77) : *BartBydg* 153b; iákos po mnie widział/ którym thák bárzo w łzczęśliwości obfitowałam [*qui in tanta fueram multitudine incrassatus*]/ iż dla wielkih [!] bogactw kthorem miał/ nie Boże stworzenie ále towarzyszem Bożym mnimałem fie być *HistAl* Gv; Ale pokarm nás nie záleca Bogu. Bo chodźbyłmy iedli/ nie będziemy obfitować [*neque enim, si manducaverimus abundabimus*] *Leop* 1.*Cor* 8/8, *Matth* 13/12, *Luc* 19/26; Złodziey nie idzie iedno żeby kradł/ á mordował y trácił owoc/ lecz ia przyśzedłem áby żywot miáły y obfitowały [*abundantius habeant*]. *BibRadz Ioann* 10/10, *Matth* 25/29; Superfluo, Okfituyę/ Mam názbyt *Mącz* 132b; Abundo, Okfituyę/ mam dosić. *Mącz* 502d; Redundo, Yęftem pełny/ wylewam/ okwituyę/ zbywam. *Mącz* 502c, 131d, 502c; *BudNT* 1.*Thess* 4/1; Ktorzy będą obfitować/ w prawdzie aż do końca trwác/ doydą poćiefzenia wielkiego *ArtKanc* A13v; Abowiem ktokolwiek ma/ będzie mu dano/ y obfitować będzie [*dabitur ei, et abundavit*]: á kto nie ma/ y to co ma będzie wzięto od niego. *WujNT Matth* 13/12; Lecz was prosimy brácia/ iżbyście więcey obfitowáli *WujNT* 1.*Thess* 4/10, *Matth* 25/29, *Luc* 19/26, 2.*Petr* 1/8.

obfitować czego (3): wzywamy dośtátkow tych/ ktorych obfituią przybytki twoie *RejPs* 53v, 72; *RejRozpr* B3.

obfitować do czego (1): Mocen lepak Bog wízelką łáfkę obfitá wczynić ná was/ áby we wízem zázwdy/ wízelki dośtátek máiac/ obfitowálibyście do wśzey íprawy dobrej [*abundetis in omne opus bonum*]. *BudNT* 2.*Cor* 9/8.

obfitować ku czemu (2): [*Bóg*] rozmnoży zaśiewki wálze/ y przyłporzy vrodzáiow ípráwiedliwości wálzey. Abyście na wśzytkim vbogáceni obfitowáli ku wízelkiew prośtości [*abundetis in omnem simplicitatem*] *WujNT* 2.*Cor* 9/11, 2.*Cor* 9/8.

obfitować przez co (1): Abowiem vflugowanie wrzędu tego nie tylko wypełnia czego nie dośtawa świętym/ ále też obfituie przez wiele dziękowánia [*abundat per multas gratiarum actiones*] Pánu gdy przez doświadczenie tey poślugi/ Bogá chwałą *WujNT 2.Cor 9/12*.

obfitować w co (3): *Leop Eccli 21/15*; Bo wżytko prze was/ áby łáfká rozmnożywłzy fię przez mnogie dziękowánie/ obfitowálá wławę Bożą [*abundet in gloriam Dei*]. *BudNT 2.Cor 4/15*. Cf *Zwrot*.

obfitować czym (14): Vłthá twoie obfithowály złością [*abundavit malitia*]: á ięzyk twoy plotł zdrády. *Leop Ps 49/19, Ps 64/14, 2.Cor 7/4*; Gdy ielzce nie były przepáści ieltem narodzona/ y poki ielzce źrzodlá nie obfitowály wodámi [*loca aggravata aquis*]. *BibRadz Prov 8/24; BudNT 2.Cor 7/3[4], Luc 15/17*; Pułtynie kwitną/ góry łye ráduiá/ W polách łtad mnołtwo: zbożem obfituią Nifkie doliny *KochPs 93; NiemObr 70 [2 r.]*; Ten będzie u mnie w łczęśliwym łtrzemieniu Kto obfituie cnotą w dobrym mieniu. *ZawJeft 24*; mam wielką pochwałę z was: pełenem poćiechy/ náder obfituię weselem w káżdym vtrapieniu náłzym *WujNT 2.Cor 7/4, s. 667 marg; WysKaz 9*. Cf *obfitować czym z czego*.

obfitować czym z czego (1): [*pleban do wójta*] Iż z iego [*Boga*] hoynego dobrá Słábo wálłá ręká łłczodra/ A nas tym opátrzuiecie Czym z niego obfituiecie *RejRozpr A3v*.

obfitować w kim, w czym (25): *PatKaz II 84v, 86*; A niżyny będą w życie obfitować [*valles abundabunt frumento*] *WróbŻołt 64/14*; Vłtá twe obfitowály závždy w łprołney złości *LubPs N3; Leop Sap 11/5; BibRadz Ps 143/13; RejPos 61; GrzegŚm 54*; A ták brácia moi mili/ duży bądźcie/ nie porużeni/ obfituiąc w vczynku páńłkiem závždy [*abundantes in opere Domini*] *BudNT 1.Cor 15/58 [przekład tego samego tekstu RejPos 61, WujNT]*, *Rom 15/13*; Iákoście tedy poználi Iezulá Chrıstulá/ w nim chodźcie/ [...] iákoście fię nauczyli/ obfituiąc w nim z dziękowánim. *NiemObr 79; WerGośc 265; ArtKanc F19v*; Ale iáko we wżytkim obfituiecie w wierze y w mowie/ y w vmiejętności/ y włzelákiey pilności/ nád to y w miłości wálzey przeciwko nam: ábyście y w tey łzczodrołliwości obfitowali [*in omnibus abundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate vestra in nos, ut et in hac gratia abundetis*]. *WujNT 2.Cor 8/7, Rom 15/13, 1.Cor 14/12, 15/58, s. 639, Col 2/7; SkarKazSej 684a. Cf Zwrot*.

W przeciwstawieniach: »obfitować ... niedostatek cierpieć (2), uniazać się, uniożonym być« (4): *BibRadz Philipp 4/12 [2 r.]*; Vmiem y vniżác fię/ vmiem y obfitowác: (włzędy/ y we włzem ieltem: wyćwicżony) y nályconym być/ y łáknąc; y obfitowác y niedośtátek ćierpieć [*et abundare et penuriam pati*]. *WujNT Philipp 4/12*.

W charakterystycznych połączeniach: *obfitować dostatkw, sprawiedliwości, wszego; obfitować w sławę, we złości; obfitować chlebami, cnotą, dobrym, łaską (2), mądrością, radością (2), umiejętnością, weselem, wodami, zbożem (2), złością; obfitować w dobrach, w miłości, w mowie, w nadziei (2), w niedostatku, w nieszczęściu, w pilności, w pociesze, w robocie, w sprawach, w szczodrołliwości, w uczynku, w umiejętności, w wierze, w (wy)rozumieniu (2), w zbożach, w złości, w życie; więcej obfitować (2)*.

Zwrot: »w bogactwach, w bogactwa obfitować« [*szyk 4:1*] (4:1): W thákowym záprawdę Macedonowie bogáctwie obfithowáli [*diviitis Macedones habundabant*]/ iż ledwo mogli wielkoć złotá znolíc *HistAl H5, H7v*; my tu oto ná łwiece/ obfituiąc w dośtátkoch/ w bogáctwiech/ ták łobie tużymy/ iákobychmy to z włánych sił náłzych mieli *RejPos 4v*; A ielłi czemby to [*utrzymanie szkół*]

wykonąć/ to iest/ nakładu szukamy/ záprawdę ci to naylepiey vczynić mogą/ ktorzi w hoyności y w bogáctwá kościelne obfituią [*qui copiis et opibus ecclesiarum abundant*]. *ModrzBaz* 131, [38]v.

Szereg: »mieć wszystko i obfitować« (1): Y mamci wšytko/ y obfituię [*habeo autem omnia et abundo*]: ieltem nápełnion/ wzięwšy od Epáphrodytá [...] ofiarę przyjemną/ Bogu miłą. *WujNT Philipp* 4/18.

W przeni (1) : A Oznáymuiemy wam/ brácia/ łádkę Bożą [...] iż gdy byli [*Macedończycy*] doświádczeni wielkim vtrapieniem/ obfitość wefela ich się pokazáła/ y oštáteczne vboštvo ich obfitowáło w bogáctwo próstoty ich [*abundavit in divitias simplicitatis eorum*]. *WujNT 2.Cor* 8/2.

a. bibl. *Być bardzo płodnym* [zawsze przekład tego samego tekstu] (3) : Będzie w domu żoná okwitowáła/ iáko korzeń winny owoc dawáła. *ArtKanc* N13v.

W porównaniach (2): Zona twoja iáko maćicza winna będzie obfitowáła [*Uxor tua sicut vitis abundans*] w bocech domu twego. *WróbŻółt* 127/3; *KochPs* 192.

2. Występować w dużej ilości, w dużym stopniu; (super)abundare Vulg, PolAnt, Cn; redundare JanStat, Cn; exhubare, scatere Cn (39) : [św. Anna i Joachim] wšylny śmátek wpadły y obfytoval śmátek wšerczach ych *PatKaz II* 86; *FalZioł I* 27a; Bo tho wam powiádam/ ielłize nie będzie obfitowáła [!] śpráwiedliwość wáśzá więcey niżli onych náuczonych w Zakonie/ y Licemiernikow/ nie wnidziecie do Krolełthwá niebieskiego. *Leop Matth* 5/20 [przekład tego samego tekstu *Goski, RejPos, WujJud, WujNT, SkarKaz*]; *BibRadz 1.Tim* 1/14; *Goski A11; RejPos* 178; *WujJud* 77v; *BudBib 3.Esdr* 4/38; *BudNT Rom* 5/20; Lecz gdzie obfitowáło przestęptwo/ tám łádká tym więcey obfitowáła [*Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia*]. *WujNT Rom* 5/20, *Matth* 5/21 [20], *Rom* 5/20, s. 541, *Rom* 6/1, *1.Tim* 1/14, *Philipp* 1/26; by niekárność wyłtepków z ciężkim vpadkiem nie obfitowáła: dla tego z Bołkiego zrzádzénia śá dáni Królowie ludziom *SarnStat* 953; *SkarKaz* 309.

obfitować przez kogo, przez co (3): ábowiem iáko w nas obfituią vtrapienia Chriřtuřowe: ták teź przez Chriřtuřá obfituie [*per Christum abundat*] y póciechá náśzá. *WujNT 2.Cor* 1/5. *Cf obfitować przez co ku czemu*.

obfitować przez co ku czemu (2): *BibRadz Rom* 3/8 [7]; Abowiem ielłi prawdá Boża przez moje kłámřtvo obfitowáła/ ku chwale iego [*in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius*]: czemuż ia dáley bywam ołádzon iáko grzeřzny? *WujNT Rom* 3/7.

obfitować w kim, w czym (11) ludzie w ktorzych kolera panuie y w ktorzych melankolia obphituie máią się powšciágać od łuku *FalZioł I* 101d; Słowo słodkie rozmnáża przyiáciele/ á vbłaga nieprzyiáciele: á ięzyk łádkawy w dobrym człowiecze obfithuie [*in bono homine abundat*]. *Leop Eccli* 6/5; Ktemu iż w młodych ludziach ciepło y krew okwituye/ nietylko ku pořileniu ciáła/ ále teź y ku rozmnożániu *KwiatKsiąź Cv*; A zwłázcza ci w ktorzych oquituie czarna cholera/ řwobodniey máią być zátrzymawáni *KwiatKsiąź F, C2, C3v, Mv*; A Bog mocen iest vczynić áby obfitowáła w was wšytká řzczodroblivość [*Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis*] *WujNT 2.Cor* 9/8; I o to próřzę/ áby miłość wáśzá ielřcze więcey á więcey obfitowáła w vmieiętności y we wřzelákim zrozumieniu *WujNT Philipp* 1/9, *2.Cor* 1/5, *Eph* 1/8.

W przeciwstawieniach: »obfitować ... (wy-, z)gasnáć« (3): prorok napřzod żáda przyřcia Meřřiářa na řwiath/ y próři pokornie aby Pan bog raczył być obrońcá iego/ [...] gdy zgáłnie łaska a będzie

złość obfitowała *WróbŻołt* Y2, Y3; Zbawiciel nález o tych częśiech náleznych ośtátecznych powiedzić raczył: Ze złość obfitować á miłość prawdziwa z wiela ferc ludzkich wygálnąć miála. *WysKaz*)?(2v.

Zwrot: »nad miarę oplwitować« (1): bo iefli nád miarę krew oplwituie/ takiego człowieka/ będzie głowá bolála *SienLek* 29v.

Szereg: »pomnażać i obfitować« (1): Bráčia/ powinniśmy Bogu záfwe dziękować zá was/ iáko fię godzi/ iż fię bárzo pomnaża wiárá wáfzá/ y obfituie miłość [*supercrecit fides vestra et abundat caritas*] káždego z was przeciw drugim. *WujNT* 2.*Thess* 1/3.

W przeni (1) :

Zwrot: »obfitować na liczbie [czyjej]« = *wzrastać dla czyjegos dobra* (1): Nie iżbym szukał datku: ále szukam owocu ktoryby obfitował ná liczbie wáfzey [*requiro fructum abundantem in ratione vestra*]. *WujNT Philipp* 4/17.

Cf OBFITŁOWAĆ, **OBFITOWANIE**, **OBFITUJĄCY**

AS